

Interní předpis č. 3/2024/GAČR

Etický kodex pro hodnotitele

Grantové agentury České republiky

Preambule

Účelem tohoto Etického kodexu je stanovit základní pravidla chování hodnotitelů při výkonu jejich činnosti hodnocení veřejných soutěží ve výzkumu, vývoji a inovacích pro Grantovou agenturu České republiky v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů a vymezit, a současně i podporovat, žádoucí standardy chování ve vztahu k veřejnosti, spolupracovníkům, uchazečům a navrhovatelům hodnocených grantových projektů.

Základními hodnotami, které má každý hodnotitel dodržovat a ctít, a vytvářet tak základ pro budování a udržování důvěry veřejnosti ve veřejnou správu, jsou zejména zákonnost, transparentnost, rovný přístup ke všem fyzickým i právnickým osobám, nestrannost, profesionalita a slušnost. Účelem tohoto Kodexu je podporovat žádoucí standardy chování hodnotitelů a zároveň informovat odbornou veřejnost o chování, které je od hodnotitelů očekáváno.

Základní povinností vědecké obce je formulovat zásady výzkumu, definovat kritéria správného výzkumného chování, maximalizovat kvalitu výzkumu a odpovídajícím způsobem reagovat na porušení výzkumné integrity. Primárním účelem Etického kodexu je upozornit na tuto odpovědnost a sloužit výzkumné obci jako rámec pro samoregulaci. Etický kodex popisuje odborné, právní a etické závazky a bere v potaz důležitost institucionálního zázemí, ve kterém je výzkum prováděn.

Vědecká práce se opírá o základní principy, které jsou společné všem vědeckým disciplínám ve všech zemích. Nade všemi stojí poctivost, čestnost vůči sobě samému i vůči druhým a pravidla vědecké profesionality.

Výkon své činnosti provádí hodnotitel na vysoké úrovni, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a dle svého nejlepší vědomí a svědomí.

1 Obecné zásady

Základními hodnotami, které má každý hodnotitel cítit a vytvářet tak základ pro vybudování a udržení důvěry veřejnosti ve veřejnou správu, jsou zákonnost při rozhodování, transparentnost, rovný přístup, nestrannost, profesionalita a slušnost ke všem fyzickým i právnickým osobám.

Zákonnost – Hodnotitel pracuje ve shodě s Ústavou a platnými právními předpisy České republiky a zároveň činí tak, aby jednal v souladu s pravidly Grantové agentury České republiky a ustanoveními tohoto Kodexu.

Transparentnost – Hodnotitel transparentně a věrohodně přistupuje k výkonu činnosti hodnocení a rozhodování a nepodléhá jakýmkoliv vnějším tlakům.

Rovný přístup – Hodnotitel jedná s každým rovnocenně, ohleduplně, způsobem přiměřeným a respektujícím jeho osobnost a jeho dobré jméno.

Nestrannost – Hodnotitel nejedná svévolně k újmě či prospěchu jakékoli fyzické či právní osoby nebo skupiny osob, jedná a rozhoduje vždy objektivně a nestranně.

Profesionalita – Hodnotitel provádí výkon své činnosti na vysoké odborné a profesionální úrovni, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Slušnost – Hodnotitel dodržuje zásady slušného chování, aktivně podporuje etické jednání a podílí se tím na vytváření spravedlivého a nestranného prostředí.

2 Povinnost mlčenlivosti

Hodnotitel zachovává mlčenlivost o osobních údajích a veškerých skutečnostech, které se při výkonu činnosti hodnocení dozví nebo které mu budou zpřístupněny. Hodnotitel je taktéž povinen chránit duševní vlastnictví autorů posuzovaných projektů. Všechny získané informace a dokumenty smí hodnotitel použít výhradně pro účely hodnocení a nesmí je poskytnout třetí straně.

Hodnotitel je povinen nakládat s osobními údaji a s veškerými informacemi a dokumenty s náležitou péčí, přijmout odpovídající bezpečnostní opatření a chránit je v maximální možné míře, která odpovídá technické úrovni dostupných prostředků.

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na skutečnosti, které se zakládají na podvodném nebo korupčním jednání. Taková jednání je hodnotitel povinen hlásit předsedovi oborové komise, místopředsedovi oborové komise a příslušnému vedoucímu úseku Grantové agentury České republiky.

3 Další povinnosti hodnotitele

Hodnotitel je povinen při své činnosti zejména:

- provádět jemu zadanou posuzovatelskou nebo jinou hodnotící činnost osobně;
- chránit duševní vlastnictví autorů posuzovaných rukopisů, návrhů projektů a zpráv, nepoužívá údaje obsažené v hodnocených podkladech k jinému účelu než k vypracování odborného posudku a neposkytuje je třetí osobě;
- neprodlužovat záměrně hodnocení posuzované práce, aby dosáhl vlastních výhod či výhod pro třetí osobu;
- odmítnout vypracovat odborné stanovisko, jehož závěry by mohly být ovlivněny jeho osobním zájmem, nebo na tuto skutečnost předem jasně upozorní; vyvaruje se i dalších vědomých střetů zájmu;
- vyhotovovat expertní stanoviska zodpovědně a nepodléhat případným vnějším tlakům, které by mohly ovlivnit vyznění tohoto stanoviska;
- vycházet při hodnotitelských a oponentních řízeních z objektivních kritérií, dodržovat pravidla Grantové agentury České republiky a vyžadovat totéž od ostatních hodnotitelů.

Za závažná porušení dalších povinností hodnotitele jsou považována zejména následující jednání:

- umožnění poskytovateli financování/sponzorům ohrožit nezávislost výzkumného procesu;
- obviňovat výzkumného pracovníka z přestupků nebo porušení s úmyslem poškození;
- zkreslení výzkumných úspěchů navrhovatele;
- zveličování důležitosti a praktické aplikace výzkumných zjištění uváděných v návrhu projektu;
- zneužívání nadřízenosti k porušení korektnosti hodnocení;
- nedbat domnělých porušení výzkumné integrity někým jiným nebo zatajovat nevhodné reakce na přestupky nebo jiná porušení institucemi;
- zřizování nebo podporování časopisů, které ohrožují kvalitu kontroly výzkumu („predátorské časopisy“).

4 Střet zájmů a hlášení střetu zájmů

Hodnotitel je povinen se zdržet takového jednání, které by vedlo nebo mohlo vést ke střetu veřejného zájmu s jeho zájmem soukromým. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu,

blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní, politické či jiné vztahy.

Hodnotitel nevyužívá informace související s jeho činností pro svůj soukromý zájem či zájem třetí osoby.

V případě, že hodnotitel zjistí osobní zájem v rámci výkonu činnosti hodnocení, je povinen oznámit neprodleně tuto skutečnost příslušnému předsedovi oborové komise, místopředsedovi oborové komise a vedoucímu oddělení sekce grantové podpory Grantové agentury České republiky. Hodnotitel, který je ve střetu zájmů, je vyřazen z dalšího hodnocení.

Hodnotitel je povinen provést totéž oznámení i v případě, že má jakoukoliv pochybnost o možném střetu zájmů. V případě takových pochybností je hodnotitel vyřazen z hodnocení do rozhodnutí předsednictva Grantové agentury České republiky o takovém střetu zájmů.

Za střet zájmů jsou považovány zejména tyto následující ukázkové situace střetu zájmů:

- hodnotitel nesmí působit v pracovním poměru na stejném pracovišti (v úrovni fakulta nebo ústav) jako navrhovatel nebo spolunavrhovatelé;
- hodnotitel nesmí být osobou blízkou navrhovatele či spolunavrhovatele.
- hodnotitel nesmí mít blízký pracovní vztah s navrhovatelem nebo spolunavrhovatelem, za blízký pracovní vztah budou, pro účely tohoto etického kodexu, považovány zejména situace, kdy hodnotitel v posledních 5 letech od roku vyhlášení dané veřejné soutěže spolupracuje nebo spolupracoval s navrhovatelem nebo spolunavrhovatelem nebo má s takovýmto navrhovatelem nebo spolunavrhovatelem společnou publikaci nebo společné publikace, za společnou publikaci se považuje publikace, na které participuje současně hodnotitel a navrhovatel nebo spolunavrhovatel, pokud se na takové publikaci autorsky podílelo méně než 30 spoluautorů (publikace s vyšším počtem spoluautorů než 30 se za společnou publikaci, pro účely tohoto etického kodexu, nepovažují);
- hodnotitel má nebo měl v posledních 5 letech od roku vyhlášení dané veřejné soutěže s navrhovatelem nebo spolunavrhovatelem vyloženě konkurenční nebo nepřátelský vztah;
- hodnotitel byl v posledních 5 letech od roku vyhlášení dané veřejné soutěže mentorem navrhovatele nebo spolunavrhovatele anebo byl navrhovatel nebo spolunavrhovatel mentorem daného hodnotitele;
- pokud existují tyto nebo i jiné důvody, kvůli nimž se cítí hodnotitel podjatý a uvede střet zájmů (který není předsedům oborových komisí a Kanceláři GA ČR znám z otevřených zdrojů), nesmí hodnotitel projekt hodnotit a střet zájmů musí neprodleně oznámit.

5 Dary a výhody

Hodnotitel nepřijímá ani nevyžaduje jakékoli dary, laskavosti či jiná zvýhodnění, která by mohla ovlivnit nebo zdánlivě ovlivnit hodnocení či narušit nestranný přístup k hodnocení.

Hodnotitel nenabízí ani neposkytuje žádnou výhodu spojenou s činností hodnocení.

Hodnotitel nesmí dovolit, aby se v souvislosti se svou činností dostal do situace, ve které je zavázán oplatit prokázanou laskavost, nebo které jej činí přístupným nepatřičnému vlivu jiných osob.

Pokud je hodnotiteli v souvislosti s jeho činností nabídnuta jakákoli výhoda, je hodnotitel povinen to neprodleně oznámit příslušnému předsedovi oborové komise, místopředsedovi oborové komise a vedoucímu úseku.

6 Závěrečné ustanovení

Každý hodnotitel je povinen se seznámit s tímto Etickým kodexem a je povinen jej důsledně dodržovat.

Hodnotitel si je vědom, že porušení Etického kodexu má dopad na Grantovou agenturu České republiky jako celek, resp. je tím hrubě porušena pověst Grantové agentury České republiky. Současně tím může dojít ke zpochybnění celého procesu hodnocení, což může mít za následek ohrožení dobré pověsti Grantové agentury České republiky a vznik škody značného rozsahu.

Tento Etický kodex byl schválen předsednictvem Grantové agentury České republiky dne 26. 2. 2024 a nabývá účinnosti téhož dne a je závazný pro všechny hodnotitele Grantové agentury České republiky.

Tímto se ruší v celém rozsahu interní předpis č. 4/2023/GA ČR Etický kodex pro hodnotitele Grantové agentury České republiky.

Praha 26. 2. 2024

prof. RNDr. Petr Baldrian, Ph.D.
předseda GA ČR